SKÄRHOLMENS STADSDELSFÖRVALTNING
SOCIALTJÄNSTEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 1.2.1/264-2011
SID 1 (6)
2011-12-29

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Redovisning av modell för uppföljning av skolsituationen för barn placerade i familjehem

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner redovisningen.

Steinunn Á Håkansson
Stadsdelsdirektör

Lena Thorson
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att redovisa en modell för uppföljning av skolsituationen för familjehemsplacerade barn. Modellen är utarbetad i Enheten för Familjevård och Kontaktverksamhet och baseras på aktuell forskning om vikten av placerade barns skolgång. Den kan sammanfattas i fyra punkter gällande nyplaceringar, vanlig skolgång, besvärligare skolgång och gymnasieungdomar. Arbetet utifrån modellen ska följas upp och utvärderas.

Bilagor

1. Enkät till barnen
2. Broschyren Utbildning är viktigt!

Anledningen till tjänsteutlåtandet

I samband med redovisningen av hur förvaltningen arbetar med de uppgifter som framkommit i Barnombudsmannens rapport 2011:2 beslutade nämnden att uppdra åt förvaltningen att redovisa den modell för uppföljning av skolsituationen för barn placerade i familjehem som nämndes i redovisningen. I föreliggande tjänsteutlåtande redovisas därför modellen för skoluppföljning som arbetats fram av Enheten för Familjevård och Kontaktverksamhet.

Forskningsbakgrund

Professor Bo Vinnerljung (i Fredriksson & Kakuli, 2011) skriver i kapitlet *Hjälp fosterbarn att klara sig bättre i skolan* att i stort sett entydiga forskningsresultat tyder på att svaga skolprestationer under uppväxten leder till en rad hälsomässiga och sociala problem i vuxen ålder. Framgång i skolprestationer har på motsatt sätt en skyddande effekt, även vid annan social belastning (a.a.).

Flera studier har enligt Vinnerljungs genomgång visat att familjehemsplacerade barn lyckas sämre i skolan, än motsvarande grupp barn som inte har placerats. Risken för problem i vuxen ålder är dubbelt så stor hos de barn som familjehemsplacerats, jämfört med en grupp barn med lika låga skolprestationer som dessutom exempelvis vuxit upp med en missbrukande förälder – och jämfört med barn i en normalgrupp är risken upp till tio gånger högre. Skillnaderna i framtida hälsa är dock dramatiska mellan de placerade barn som har lyckats i skolan och dem som misslyckats (a.a.).

Vinnerljungs analyser visar att barn som växer upp i familjehem lämnar grundskolan med sämre betyg än barn med motsvarande kognitiv förmåga, även fortsättningsvis får en sämre utbildning än barn med motsvarande betyg och förmåga, samt har kraftiga överrisker för framtida problem, överrisker som till hälften kan förklaras av dåliga skolprestationer. Två faktorer är enligt Vinnerljung betydelsefulla när det gäller orsakerna till de låga skolprestationerna; ackumulerade kunskapsluckor och låga förväntningar på barnens prestationer från omgivningen. Vuxna runt de placerade barnen tycks tendera att förvänta sig för lite av dem och deras skolresultat avspeglar det, snarare än deras faktiska prestationsförmåga. En stark rekommendation är att alla barn som placeras bör genomgå ”en rejäl skolpsykologisk och specialpedagogisk utredning med standardiserade instrument” då det visar barnets kognitiva förmåga och stödbehov (a.a. s. 66).

Riktlinjer för familjevård och för samverkan mellan skola och SDN

Inför en placering ska skolan göra en pedagogisk utredning och ett åtgärdsprogram så att elevens behov avseende utbildning kan beskrivas (Riktlinjer och strategier, 2010).

Ett område som innebär svårigheter är barn som behöver extra resurser i skolan, där det ständigt uppstår diskussioner kring ansvarsfördelningen. Socialtjänstens ansvar för de familjehemsplacerade barnens skolgång framgår i 6 kapitlet 7 § socialtjänstlagen, vilket innebär att verka för att barnen får en lämplig utbildning. Ansvaret för skolgången ligger på den kommun där barnet är folkbokfört. Om barnet behöver särskilt stöd för att klara skolan, behövs en överenskommelse kring ansvarsfördelningen mellan skola och socialtjänst. Skolan ansvarar för att ge pedagogiskt stöd och socialtjänsten ansvarar för socialt och psykologiskt stöd, enligt Socialtjänstförvaltningen (2004). Vad som är vad är ofta diffust.

Familjevården i Skärholmen, liksom i resten av Stockholms stad, är restriktiv med att bevilja pengar till resurspersonal i skolan. Vår hållning i de fall då vi är med och finansierar en resurs i skolan är att det ska vara en tidsbegränsad och målinriktad insats. Resurspersonal kan exempelvis användas för att se till att eleven är närvarande i skolan eller för att förändra ett negativt socialt beteende i skolan. Insatsen avslutas när det målet är uppnått. Behöver eleven dessutom resurs för att tillgodogöra sig undervisningen, exempelvis koncentrera sig på lektionen, bedöms det vara skolans ansvar. Tyvärr uppstår det många diskussioner mellan familjevården och skolor i andra kommuner, som inte anser att deras resurser täcker de placerade barnen och trycker på att dessa har stora sociala och psykologiska stödbehov.

Skoluppföljning inom Enheten för familjevård och kontaktverksamhet

Familjevården har relativt god insyn i de familjehemsplacerade barnens skolsituation och fokuserar på frågan i metodutvecklingen. Alla handläggare i enheten är väl medvetna om vikten av att stötta de placerade barnen till goda skolresultat, utifrån kunskaper om aktuella forskningsresultat. Under hösten har elva skolmöten hållits gällande nio barn. Fler har följts upp via telefonsamtal. Enheten har totalt 49 skolbarn, inklusive gymnasieungdomar. Tyvärr har tidsbrist och akuta frågor

hindrat handläggarna från att göra uppföljningar i alla ärenden. Förhoppningen är att kunna göra fler uppföljningar och ha tydligare fokus på utbildning under år 2012, då familjevården blir fulltalig och något förstärkt.

Handläggarna fokuserar i uppföljningssamtalen bland annat på förväntningarna hos familjehemsföräldrarna och lärarna, utifrån den stora betydelse förväntningarna visat sig ha för barnens skolprestationer. De begär av skolan att de tar sitt ansvar att upprätta åtgärdsplaner och att utreda barnets pedagogiska behov, när det finns anledning att uppmärksamma det. Bo Vinnerljung rekommenderar enligt uppgift att alla barn som har svårigheter i skolan får hjälp med arbetsminnesträning. Det finns exempelvis dataspel att köpa som är särskilt utformade för att träna arbetsminnet. Familjevården kan framöver tänkas bevilja pengar för inköp av sådana dataspel, om det bedöms kunna gynna det placerade barnet.

Inom kontaktverksamheten fokuseras barnens skolgång beroende på uppdragen till kontaktfamiljer/-personer och i handledningen till uppdragstagarna, som uppmuntras att intressera sig för barnens skolgång.

Familjevårdens skoluppföljningsmodell kan sammanfattas i fyra punkter:

- Ett *första skolmöte* ska hållas i samband med att ett barn blir familjehemsplacerat eller då barnet börjar skolan. Vid det första mötet ska BBIC med tillhörande dokument presenteras och frågan om förekomsten av en skolpedagogisk utredning och eventuella åtgärdsprogram diskuteras. Handläggarna ska vidare informera om aktuell forskning kopplat till vilka krav och förväntningar kunskapen medför samt undersöka vilka möjligheter det finns att få läxhjälp vid behov.

  Med på mötet bör familjehemsföräldrarna och gärna de biologiska föräldrarna vara. Är de inte med i skolan ska handläggarna se till att de får relevant information så snart som möjligt.

  För nyplacerade barn och barn som går nionde året i grundskolan bör konsultationsdokumentet skickas två gånger (höst och vår) och följas upp genom samtal med lärare. Vid byte av skola eller stadium bör ett nytt skolmöte hållas.

- Alla placerade barns skolgång ska följas upp genom *kontakt med skolan minst en gång om året*. Konsultationsdokumentet ska skickas ut inför uppföljningen. Det ska pratas skola vid alla uppföljningsmöten med barnet och familjehemmet, då familjehemmet ansvarar för den kontinuerliga kontak-

ten med skolan. Särskild uppmärksamhet ägnas åt vilka förväntningar skolpersonal och familjehemsföräldrar har på barnets skolprestationer.

Om familjehemmet är konsulentstött (via ett externt företag) kan konsulenten få i uppdrag att följa upp skolan och dokumentera det i sina rapporter till handläggarna. Är det problem i skolan ska handläggarna följa med på vissa skolmöten.

- För placerade barn som har svårigheter i skolan ska handläggarna ha *tätare kontakt med skolan* och begära att de gör vad som krävs för att få barnets skolgång att fungera (utredningar, åtgärdsplaner, stödinsatser…). Uppföljning av skolsituationen ska inte lämnas över till familjehemmet – eller helt till konsulenten om hemmet är konsulentstött. Det ska pratas mer skola vid alla uppföljningsmöten med barnet och familjehemmet. Handläggarna ska bedöma om extra stöd från socialtjänsten (eller exempelvis BUP) behövs.

- Det är frivilligt att gå på *gymnasiet*, men de placerade ungdomarna uppmuntras att göra det. Har de valt att gå, stöttar vi att de fullföljer det. Skolan ska följas upp enligt ovan även för dem. Ska de ta sabbatsår/hoppa av från studier ska de ha annat planerat.

Uppföljning av modellen

För att få en bild av om det märks att vi utarbetat en tydligare uppföljningsmodell har vi för avsikt att fortsätta mäta hur många skolmöten vi genomför. För att undersöka hur barnen uppfattar sin skolsituation och samtidigt mäta om de märker av vårt ökade skolfokus, har vi gjort en enkel enkät (bilaga 1). Vi har också skapat en kort informationsbroschyr till familjehem och föräldrar, som betonar vikten av skolgången (se bilaga 2). Materialet börjar vi lämna ut i januari 2012.

Helena Malmgård
Samordnare

Referenser

Fredriksson, Anna. & Kakuli, Anna. (2011) *Ett annat hemma – om samhällets ansvar för placerade barn*. Stockholm: Gothia förlag.

Riktlinjer och strategier (2010-12-08) *Nr 4. Riktlinjer och stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan*. Stockholms stad.

Socialtjänstförvaltningen (2004-11-24) *Familjevård för barn och ungdom – riktlinjer för handläggning och dokumentation*. Kommunstyrelsen i Stockholm.